

Yazar biricik, insan hep değerli

'Tek İnsanın Değeri' Haldun Taner'in 1959-1975 arasında yazılmış gazete yazılarından oluşuyor. Gazetenin toplumsal ve güncel karşılığı düşünüldüğünde Taner'in sosyolojik gözle fotoğraflar çektiğini ve onları renklendirdiğini söyleyebiliriz. Ucu öyküye çıkan yazılar bunlar.

Bazı yazarlar tükenmez. Hem okuya okuya bitiremezsiniz onları hem de her köşede yeni yazılarıyla karşılaşsınız. Refik Halit böylesi kalemlerden sayılır. Haldun Taner kendisine özgü yazı zenginliğiyle biricik ve tükenmeyen isimlerden biri. Tiyatro, deneme, öykü, hatırat, gezi onun kalem oynattığı başlıca edebi türler. Bir deneyiş, şuna da el atayım cinsinden bir heves değil ayrıca. Hepsinde başarılı olmuş, Türkçeyi ilerletmekle kalmamış, insanı da en güncel haliyle tam gerçekliğinden yakalamıştır.

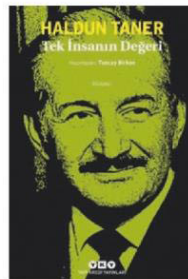
Tuncay Birkan, Refik Halit'e harcadığı emeğe benzer bir çalışmayı Haldun Taner için yapıyor şimdilerde. Onun sağlığında kitaplaşmamış yazılarını bir araya getiriyor. 'Tek İnsanın Değeri' 1959-1975 arasında yazılmış gazete yazılarından oluşuyor. Gazetenin toplumsal ve güncel karşılığı düşünüldüğünde Taner'in bir yandan sosyolojik gözle fotoğraflar çektiğini ve eşsiz üslubuyla onları renklendirdiğini söyleyebiliriz. Sonunda ucu öyküye çıkan yazılar bunlar. Mizah, eleştirel akıl ve insandan yana hiç eksilmeyen dikkati önde duruyor. Bu bağlamda kitaba konulan ilk yazı daha bir anlamlı. 'İnsanın Büyüklüğünü ve Küçüklüğünü Hatırlatanlar'. Kaza yapan uçağı şehre düşüp, insanlar zarar görmesin diye otomatik pilotu çalıştırmayıp kendisini feda eden genç pilot gibidir yazar da. Toplum ve insan için kendisini feda eder bir bakıma.

Öte yandan soyut, kavramsal bir insanlık değildir Haldun Taner'in ki. Çoklukla bizde insanın neden bir türlü değerli olmadığını araştırmaya koyulmaktır. Yazıların içine daldıkça bir tarihsel hastalık gibi aynı şeylerin nasıl olup da bugün de devam ettiğini görür, hayret edersiniz. 'Her küçük anın kadrini bilen bir yaşam' onun derdidir. Fakat ülkede gittikçe değerler zedelenmekte, toplumsal bağlar çözülmekte, vefa duy-

gusu kaybolmakta, sorumsuzluk her koldan toplumu sarmakta, şımarıkça şımarılmaktadır yeni türediler. **Haldun Taner sadece tespit etmekle yetinmez. Yeri geldiğinde bir şamar gibi cümleler kurar; "Emperyalizm bir sömürü şımarıklığı değil de nedir?" der mesela.**

Futbol, intihar, deprem, trafik kazaları, gemi faciası, şehir gürültüsü gibi güncel konuları kendine has üslubuyla yoğurup yorumlar sürekli. İstanbul'un çok yönlü bozuluşu, bir zevksizlik iklimine evrilişi karşısında "Kaderimiz bu zaten. Bu genel zevksizliğe karşı, bu başıboş saygısızlığa, bu sınırsız laubaliliğe karşı, biz, kendi başına bırakılmış sayısız vatandaşların elinden ne gelir?" diye sorar. Ona göre "On dokuzuncu yüzyıl sonuna kadar yeryüzünde Türk Milleti gibi saygılı bir topluma rastlamak kolay değildi". **Büyük çözülsün, 'bira-hanelerin açılıp kitabevlerinin kapanması' benzeri sonuçlar doğurmaktadır kaçınılmaz olarak. Köseyi dönme ihtirası, yükselen toplumsal öfke, hanımefendiliğin yitişi, tabiat değiştiren aşk... Ne varsa, hayatta ne dönüyorsa Haldun Taner'in gözü orada.** Sadece orada değil, "Kestane ağaçları kandillendi" benzeri cümlelerle de kendi yolunu açmaya ilerleyen bir bakış.

Ramazan geldiğinde ona eğilmek, tatilden söz etmek, yaşlıları, hayvanları, tabiatı unutmamak, sigaradan, bıyıktan dem vurmamak, o bitmek tükenmek bilmeyen merak kadar yazma tutkusunun da karşılığı sayılmalı. Kim bilir, Tuncay Birkan bize daha neler bulup getirecek? ■

TEK İNSANIN DEĞERİ

Haldun Taner
Hazırlayan: Tuncay Birkan
Yapı Kredi Yayınları,
2023
224 sayfa.